

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAYFinansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO**VÅR REFERANSE**

14/3020

DERES REFERANSE

13/2824

DATO

09.04.2014

Høring – NOU 2013: 12 Uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger

Finanstilsynet viser til Finansdepartementets høringsbrev av 5. desember 2013 vedlagt NOU 2013: 12 om uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger.

Departementet ber om uttalelser til Banklovkomisjonens utredning nr. 28 inntatt i NOU 2013: 12 Uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger. Utredningen inneholder utkast til nye lovregler om uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger tilpasset hovedprinsippene i ny uføretrygd i folketrygden, som vil tre i kraft 1. januar 2015.

Del I nedenfor omhandler to problemstillinger av overordnet karakter som framgår av lovutredningen:

- Fradrag i uførepensjon for tidligere opptjente rettigheter (lovutkastet §§ 9-12, 9-14 og 9-15)
- Om inntektsfradrag i utbetalt uførepensjon skal tilføres risikoresultatet eller premiefondet (lovutkastet § 9-10)

Finanstilsynet har merket seg at det er flere dissenser knyttet til disse problemstillingene.

I del II gis det merknader til problemstillinger knyttet til hjemmel for fastsettelse av uførepensjon i henhold til foretakspensjonsloven.

I vedlegg gis det merknader av mer teknisk karakter til enkelte lovparagrafer.

Del I Merknader av overordnet karakter**Fradrag i uførepensjon for tidligere opptjente rettigheter**

I lovutkastet §§ 9-12, 9-14 og 9-15 (forslag om nytt kapittel i tjenstepensjonsloven) er det tatt inn regler for fradrag for uførepensjon som er opptjent i tidligere arbeidsforhold. Forslagene innebærer at hvis en arbeidstaker med rett til uførepensjon fra et pensjonsbevis, en fripolise eller oppsatt rett til uførepensjon fra en offentlig tjenstepensjonsordning blir ufør mens arbeidstakeren er ansatt i et foretak med uførepensjonsordning, skal det gjøres fradrag i uførepensjonen fra *foretakets pensjonsordning*. Fradrag skal bare foretas i den utstrekning de samlede uføreytelsene gir en kompensasjons-

FINANSTILSYNETRevierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 OsloTelefon 22 93 98 00
Telefaks 22 63 02 26post@finansstilsynet.no
www.finanstilsynet.no**Saksbehandler**Brun-Gulbrandsen / Veierud
Dir. tlf. 22 93 98 45

grad som er høyere enn summen av ytelsene fra uføretrygden og en pensjonsordning med uførepensjon lik grensene i lovutkastet § 9-8 (Uførepensjon i tillegg til uføretrygd).

Finanstilsynet mener at Banklovkommisjonens forslag om avkortning i uførepensjon på utbetalingstidspunktet mot opptjente pensjonsrettigheter fra tidligere arbeidsforhold, er godt tilpasset ny uføretrygd i folketrygden og at forslaget ivaretar "arbeidslinjen". Dette innebærer at mottakere av uførepensjon forutsetningsvis vil stimuleres til å utnytte sin restarbeidsevne og om mulig komme raskt tilbake til arbeidslivet. Ved høye uføreytelser begrenses incentivet til å komme i arbeid. Finanstilsynet slutter seg til disse vurderinger og de regler som inngår i Banklovkommisjonens forslag.

Bakgrunnen for forslaget om fradrag i uførepensjonen fra siste arbeidsgivers pensjonsordning er å unngå overkompensasjon. Banklovkommisjonens begrunnelse for en fradragsordning er lovutkastets prinsipp om at uførhet i medlemstiden vil gi rett til full uførepensjon fra pensjonsordningen (uavhengig av tjenestetid). Finanstilsynet vil peke på at forslaget har enkelte karaktertrekk fra bruttopensjon i offentlige pensjonsordninger, mens intensjonen i gjeldende lovgivning for private pensjonsordninger er at ytelsene er nettopensjon.

Forslaget er formulert slik at det legges opp til at fradragene skal gjøres på utbetalingstidspunktet. Banklovkommisjonens forslag om samordning med tidligere opptjente rettigheter tar utgangspunkt i at pensjonsinretningene (livsforsikringsselskaper og pensjonskasser) har elektronisk tilgang til relevant informasjon om uførerrettigheter i andre pensjonsinretninger. Finanstilsynet har merket seg at det for tiden er betydelige administrative og systemtekniske utfordringer når det gjelder innhenting av opplysninger om tidligere opptjente rettigheter, og at de nødvendige konsesjoner ikke foreligger. Finanstilsynet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering om at løsninger for pensjonsinretningenes tilgang til informasjon bør utbygges videre, og at dette eksempelvis gjøres gjennom databasen Norsk Pensjon eller andre plattformer.

Nærmere om premieberegning for uførerisiko ved hensyntagen til tidligere opparbeidede rettigheter

Banklovkommisjonen viser til at pensjonsinretningene ved premieberegningen for uførerisiko "*må antas generelt å ta i betraktning forventet omfang av ulike fradrag i løpende uførepensjon*".

I spesialmerknaene til § 9-12 (Opptjent rett til uførepensjon) femte ledd uttales følgende:

Når det gjelder uførepensjon som ikke utbetales til medlem på grunn av avkortning etter femte ledd, vises det til at slik avkortning vil medføre en begrensning i pensjonsordningens ansvar. Dette vil i sin tur påvirke premienivået for pensjonsordningen. Omfanget og betydningen av dette vil imidlertid måtte løses i praksis ved avtale mellom pensjonsinretningen og foretaket.

Banklovkommisjonen gir her uttrykk for at metoden med å ta hensyn til fradrag ved premiefastsettelsen skal benyttes dersom det avtales mellom pensjonsinretningen og det enkelte foretak. Finanstilsynet viser videre til at det i allmenmerknaene avsnitt 12.2 uttales følgende om fradrag for tidligere opptjente uføreytelser (Finanstilsynets understrekinger):

Banklovkommisjonen viser videre til at pensjonsinretningene ved premieberegning for overtatt uførerisiko må antas generelt å ta i betraktning forventet omfang av ulike fradrag i løpende uførepensjon (...).

Videre vil lovutkastets bestemmelser om at det etter særlige regler skal kunne skje avkortning av uføreytelsen fra pensjonsordningen dersom medlemmer ved uførhet også vil motta uførepensjon fra fripolise eller annen tidligere opptjening av uførepensjon i privat eller offentlig pensjonsordning, jf. foran i avsnitt 11.1, også kunne ha betydning ved premieberegningen. Den reduksjon av uførerisikoen som slike avkortningsregler vil kunne medføre, vil imidlertid ved premieberegningen kunne inngå som et element i pensjonsinretningens vurdering

av samlet uførerisiko ved kollektiv uføreforsikring, med mindre pensjonsinnretningen har tilgang til opplysninger om hvilken rett til uførepensjon som medlemmer i en uførepensjonsordning etter lovutkastet tidligere har opptjent.

Ved premiefastsettelsen kan det i henhold til uttalelsen over tas hensyn til forventet samlet fradrag i ytelsen, dvs. at det i prinsippet tas hensyn til reell risiko på premiefastsettelsestidspunktet. Det innebærer at det må gjøres antakelser om fradragets størrelse ved premiefastsettelsen, selv om dette kan være vanskelig å anslå. Dette er i god harmoni med forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 som angir at premiene skal stå i rimelig forhold til den risiko som overtas.

Finanstilsynet har ingen innvendinger til at det gis adgang til å benytte ulike prinsipper med hensyn til om fradragene skal hensyntas på utbetalingstidspunktet eller på premiefastsettelsestidspunktet. Dette bør i tilfelle skje etter pensjonsinnretningens valg, slik at det gjelder de samme regler for alle pensjonsordninger i en pensjonsinnretning. Det må antas at alle livselskaper av konkurransemessige grunner vil legge seg på en linje der fradragene blir hensyntatt på tidspunktet der premiene beregnes, tilsvarende vil formodentlig bli gjort i pensjonskassene. Likevel slik at det ikke skal være *krav* (men *adgang*) til justering av premien år for år som følge av regulering av de ytelsene som har kommet til fradrag. Dette som følge av at det vil være uforholdsmessig ressurskrevende å gjøre premiejusteringer år for år for ytelser opparbeidet i privat sektor, mindre problematisk for uføreytelser opparbeidet i offentlig sektor som er G-regulert. Når utbetaling av uførepensjon fra pensjonsinnretningen finner sted, skal fradrag foretas i den utstrekning de samlede uføreytelser gir en kompensasjonsgrad som er høyere enn summen av ytelsene fra uføretrygden og en pensjonsordning med uførepensjon lik grensene i lovutkastet § 9-8 (som redegjort for ovenfor).

Om inntektsfradrag i utbetalt uførepensjon skal tilføres risikoresultatet eller premiefondet

Det angis i lovutkastet § 9-10 (Utbetaling av uførepensjon. Fradrag) tredje ledd at inntektsfradraget i uførepensjon til medlem som har pensjonsgivende arbeidsinntekt skal overføres til foretakets premiefond.

Finanstilsynet er kjent med at det har vært omfattende diskusjoner i Banklovkommissjonen om hvordan inntektsfradrag (avkortning) i utbetalt uførepensjon til medlem som har arbeidsinntekt skal behandles. Diskusjonen har gått på om frigjort ("overskytende") uførepensjon (som følge av avkortningen) skal tilføres foretakets premiefond eller pensjonsinnretningens risikoresultat. Flertallet går inn for å videreføre gjeldende praksis med overføring til premiefond. Et mindretall bestående av representanter fra finansnæringen, foreslår at midler frigjort som følge av arbeidsinntekt skal inngå i pensjonsinnretningens risikoresultat.

Finansnæringen går inn for at inntektsfradrag i uførepensjon skal inngå i risikoresultatet. Bransjen peker på at dette må vurderes på samme måte som endring i uføregrad som pensjonsinnretningen bærer risikoen for. Arbeidsgiversiden deler ikke disse vurderingene, og mener at inntektsfradrag i uførepensjon bør overføres til premiefondet for den enkelte pensjonsordning. Dette begrunnes med at det er foretaket som har betalt premie for den fulle uførepensjonsytelsen, og det vises til at avkortning ved endret uføregrad og avkortning som følge av arbeidsinntekt er ulike situasjoner, bl.a. fordi arbeidsgiveren normalt vil kunne bidra til at restarbeidsevnen utprøves og utnyttes. Videre vises til lang praksis for at midler som frigjøres ved reduksjon av uførepensjon overføres til premiefond.

Finanstilsynet vil peke på at forsikringsbransjen har langvarig praksis (40-50 år) for at frigjorte midler ved reduksjon av pensjonsytelser som følge av arbeidsinntekt tilføres foretakets premiefond. Dette har vært fast praksis ved ervervsprøving av ektefellepensjon, ved fradrag i uførepensjon ved utbetaling av sykepenger og tidligere attføringspenger/rehabiliteringspenger. Dette prinsippet er også videreført i reglene for fradrag ved utbetaling av arbeidsavklaringspenger, nedfelt i forskrift. Dette ligger også inne i de standardvilkår om godskriving av foretakets premiefond som benyttes både for uførepensjon med og uten fripoliserett.

Momenter som etter Finanstilsynets oppfatning taler for at frigjort uførepensjon ved reduksjon av uførepensjon som følge av arbeidsinntekt (og arbeidsavklaringspenger) bør overføres til *premiefondet*, er følgende:

- Foretaket har betalt premie i henhold til det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget for full uførepensjon etter pensjonsplanen. Dette tilsier at frigjort uførepensjon ved samordning mot arbeidsinntekt bør komme pensjonsordningen til gode, og dermed godskrives foretakets premiefond.
- En endring av fast og lang bransjepraksis (der frigjort uførepensjon godskrives premiefond), vil favorisere pensjonsinnretningene på bekostning av kundene.
- Frigjort uførepensjon som har sammenheng med endring i *uføregrad*, har historisk sett blitt avregnet mot risikoresultatet, et prinsipp hele Banklovkommisjonen mener skal videreføres. Samordning mot *arbeidsinntekt* (som ikke skyldes endret uføregrad, men har andre årsaker) har etter Finanstilsynets mening ingen fellestrekk med en slik type risiko.

Finanstilsynet finner etter dette å støtte de vurderingene som flertallet i Banklovkommisjonen står bak med hensyn til at frigjorte midler, som følge av inntektsfradrag i uførepensjonen, bør overføres til premiefond.

Finanstilsynet vil i forlengelsen av det ovennevnte vise til at lovutkastet § 9-12 femte ledd, § 9-14 annet ledd og § 9-15 første ledd åpner for fradrag for uføreytelser fra tidligere arbeidsforhold. Det er imidlertid ikke angitt i lovtekst eller i motivstoff hvordan frigjorte midler som følge av slike fradrag skal behandles. Finanstilsynet mener at frigjorte midler bør overføres til premiefond, på samme måte som ved inntektsfradrag i uførepensjonen og med samme begrunnelse.

Finanstilsynet har for øvrig merket seg at det for tiden er administrative og systemtekniske utfordringer når det gjelder innhenting av inntektsopplysninger, og at de nødvendige lovhjemler ikke foreligger. Finanstilsynet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering om at pensjonsinnretningenes behov for tilgang til informasjon bør utredes videre.

Del II Hjemmel for fastsettelse av uførepensjon i henhold til foretakspensjonsloven

I foretakspensjonsloven § 6-1 første ledd angis at det i regelverket kan fastsettes at det skal ytes uførepensjon til medlemmer som har en uføregrad på 20 prosent eller mer. Videre angis at det ikke kan settes som vilkår for rett til uførepensjon at uføregraden er mer enn 50 prosent. Når det gjelder premiefritak fastsetter gjeldende § 6-6 første ledd at foretaket skal tegne forsikring som gir rett til premie- eller innskuddsfritak under uførhet i samsvar med uføregraden, annet ledd fastsetter at reglene om uførepensjon i §§ 6-1 første og tredje ledd, 6-2 og 6-3 første ledd gjelder tilsvarende.

Forslaget om at foretakspensjonsloven §§ 6-1 til 6-5 utgår og at § 6-6 omarbeides, medfører at det ikke lenger er noen bestemmelser i denne loven som angir vilkår for rett til *uførepensjon* og hvordan ytelsen skal fastsettes. Siden intensjonen er at *uførepensjon skal fastsettes på samme måte som i den nye tjenstepensjonsloven*, bør det tas inn en henvisning til de relevante bestemmelser i denne loven (på samme måte som i lovutkastet til endring av innskuddspensjonsloven § 2-4 første ledd).

Lovutkastet til endring av foretakspensjonsloven § 6-6 fastsetter at det skal tegnes forsikring som gir rett til *premie- og innskuddsfritak* under uførhet i samsvar med uførheten etter tjenstepensjonsloven § 2-1 annet ledd. Finanstilsynet bemerker at den direkte henvisningen til at laveste uføregrad skal være mellom 20 og 50 prosent ikke lenger vil fremgå av foretakspensjonsloven. Finanstilsynet reiser spørsmål om dette er tilsiktet, jf. også forslaget om endring i OTP-loven § 4 annet ledd.

For Finanstilsynet

Emil R. Steffensen
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Runa K. Sæther
seksjonssjef

1 vedlegg